

Hallituksen vastineet arviointikertomuksen 2022 huomioihin

Lapin liiton hallitus 25.9.2023

Lapin liiton hallitus antaa vastineet tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa 2022 tekemiin huomioihin seuraavasti:

Hallinto ja talous

Tarkastuslautakunta toteaa, että perussopimuksen päivitystä ei ole tehty vuonna 2022, vaikka pelastuslaitoksen toiminta siirtyi heti vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen vastuulle.

Tarkastuslautakunta toivoo, että perussopimus päivitettäisiin mahdollisimman nopealla aikataululla. Lapin liitto on lähettänyt kuntiin 28.4.2023 kirjeen, jossa esitetään jäsenkuntien valtuustojen hyväksyttäväksi Lapin liiton hallituksen esittämät muutokset perussopimukseen. Perussopimuksen muutostarpeita aiheuttavat pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueen järjestettäväksi sekä 1.5.2015 voimaan tulleen kuntalain (410/2015) kuntien yhteistoimintaa koskevat säännökset. Kuntayhtymän perussopimus on saatettava kuntalain 56 §:n mukaiseksi vuoden 2023 loppuun mennessä. Kuntalain 55 §:n mukaan kuntayhtymä perustetaan kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä sopimuksella (perussopimuksella). Lisäksi kuntalain 57 §:n mukaan, jos perussopimuksessa ei ole toisin sovittu, perussopimusta voidaan muuttaa, jos vähintään kaksi kolmannelta jäsenkunnasta sitä kannattaa ja niiden jäsenluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien asukasluvusta. Lapin liiton uuden perussopimus on hyväksynyt 19 jäsenkuntaa ja näiden kuntien asukasluku on yli puolet kaikkien jäsenkuntien asukasluvusta. Hallitus käsittelee perussopimuksen päivittämisen 25.9.2023 kokouksessa ja toteaa päivitetyn perussopimuksen tulevan voimaan 25.9.2023 lukien.

Edellisenä vuonna tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota **sidonnaisuusilmoitusten täyttämiseen**. Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessaan todennut, että vuonna 2022 ilmoitukset on päivitetty ajan tasalle. Lapin liiton hallitus on edellisuoden arviointikertomuksen vastineissaan todennut, että pyyntö sidonnaisuusilmoitusten päivittämiseksi tullaan jatkossa säännönmukaisesti lähettämään sidonnaisuusilmoitusvelvollisille viraston toimesta. Lapin liitto on lähettänyt pyynnön sidonnaisuusilmoitusten päivittämiseksi edellisen kerran tammikuussa 2023. Lisäksi kiinnitetään huomiota, että ilmoitusvelvolliset toteuttavat velvollisuuteensa ilmoittaa viivytyksettä tapahtuneista muutoksista.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tilinpäätös vuodelta 2022 oli viimeinen, jossa Lapin pelastuslaitoksen luvut esitetään osana Lapin liiton tilinpäätöstä. **1.1.2023 alkaen pelastustoiminnan järjestäm**isvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Lapin pelastuslaitoksen osalta Lapin hyvinvointialueelle siirtyi 1.1.2023 kalusto, sopimukset ja henkilöstö. Pelastuslaitoksen taseen saldot alijäämä ja lomapalkkavelka mukaan luettuna siirtyivät kokonaisuudessaan Lapin liiton taseeseen.

Lapin liiton taseessa pelastuslaitoksen alijäämä vähennettynä kalustolla ja poistoerolla on kirjattu edellisten vuosien ali-/ylijäämätalille. Lisäksi lomapalkkavelka on kirjattu lisäämään peruspääomaa omalla kirjanpitoalustalla. Lapin liitolle jäi vastattavaksi vuodelle 2022 kuuluvat pelastuslaitoksen kustannukset sekä vuodesta 2023 eteenpäin ohjelmista ym. aiheutuvat välttämättömät kustannukset siihen asti kuin ohjelmille on tarvetta. Kirjanpitoon on avattu pelastuslaitoksen kustannuksille oma kustannuspaikka, jotta vuoden alusta kertyneitä ja kertyviä kustannuksia voidaan erikseen seurata.

Tarkastuslautakunta on todennut, että **sairauspoissaolojen määrään ja laatuun olisi syytä työnantajan kiinnittää huomiota**, jotta poissaolojen syihin voitaisiin puuttua ajoissa. Lapin liiton henkilöstön sairauspäivien lukumäärä on vuonna 2022 vähentynyt 8,8 % edellisestä vuodesta.

Sairauspoissaoloista eniten on 1-3 kalenteripäivän pituisia poissaoloja. Sairauspoissaolojen määrien tarkastelussa on ilmennyt, että poissaoloja on järjestelmään virheellisesti merkitty sairauspoissaoloina, vaikka kyse on ollut alle 10-vuotiaan sairaan lapsen hoidosta. Henkilöstölle on laadittu päivitetty ohjeet kirjausten tekemisestä, jotta jatkossa poissaolot antavat oikean tiedon sairauspoissaolojen määrästä. Lapin liitossa on lisäksi toteutettu työhyvinvointikysely keväällä 2023, minkä tulosten pohjalta otetaan toimenpiteet osaksi toimintasuunnitelmaa työhyvinvoinnin kehittämiseksi.

Tarkastuslautakunta pitää edelleen tärkeänä, **että sisäisen tarkastuksen huomiot tulisi tuoda maakuntahallituksen tietoon säännöllisesti**. Lapin liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti riskienhallinta ja sisäinen valvonta ei ole muusta toiminnasta erillistä, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista ja työn suorittamista. Hallitus käsittelee Lapin liiton toimintaan liittyviä riskejä säännöllisesti osana toiminnan johtamista. Jatkuvan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan rinnalla toimii sisäisen tarkastus, jonka kohteet valitaan aina seuraavaksi kahdeksi vuodeksi ja jotka raportoidaan suunnitellusti aina tilinpäätöksen yhteydessä. Lapin liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistusta ja prosessia (mukaan lukien sisäisen tarkastuksen toiminto) tullaan kehittämään toimintavuoden 2023 aikana.

Aluekehittäminen, aluesuunnittelu ja edunajaminen

Tarkastuslautakunta toteaa, että Lapin liiton toiminta on taloudellisessa ja toiminnallisessa mielessä ollut pääosin tuloksellista ja laadukasta. Tuloksista voi päätellä, että ammattitaitoinen henkilöstö on sitoutunut valtuuston asettamiin tavoitteisiin päämäärien mukaisesti.

Toimintakertomuksessa olisi kuitenkin hyvä tuoda selkeämmin ilmi, miten Lapin liitossa tehdyt toimenpiteet ovat kytköksissä Lapin liiton toimintaa ohjaavaan Lappi-sopimukseen. Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että **Lapin liitto suorittaa edunvalvontaa hyvinvointialueen sekä tulevan hallituksen suuntaan.**

Lapin liiton edunajaminen perustuu Lapin liiton hallituksen vahvistamaan edunvalvontasuunnitelmaan, joka sisältää edunvalvonnan painopisteet lyhyellä aikajänteelle. Edunvalvontasuunnitelma perustuu Lappi-sopimukseen. Edunvalvontasuunnitelmassa määritellään valittujen teemojen keskeiset toimenpiteet, vastuutahot ja vaikuttamisen kohteet, niin että tavoitteissa edettäisiin tehokkaasti. Edunvalvontasuunnitelman toimenpiteiden lisäksi edunajamista toteutetaan kannanotoilla ja lausunnoilla sekä suunnitelman ulkopuolelta äkillisesti tulevilla oleellisilla ajettavilla teemoilla. Verkostojen johtaminen, tapahtumat, puheenvuorot ja tapaamiset ovat oleellinen osa edunajamista. Lapin liitto on kytkenyt hyvinvointialueen keskeisiin verkostoihin vuoden 2023 aikana siten, että hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhdyspintatyö tehostuu. Hyvinvointialueen edustaja on mukana kunnanhallitusten puheenjohtajaverkostossa, kuntajohtajaverkostossa sekä johdon strategiafoorumissa. Uskomme tämän edistävän yhdessä hyvinvointialueen kanssa edistettävien teemojen ajamista. Lapin liitto on tehnyt erittäin vahvaa yhteistyötä edunajamisessa Lapin tavoitteissa eduskuntavaaleihin ja hallitusohjelman valmisteluun liittyen Lapin kauppakamarin ja Lapin yrittäjien kanssa sekä laajemmin Pohjoisen maakuntien edustajien kanssa sekä Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien kanssa. Edunajamisen suunnitelma päivitetään vuosille 2024-2025, jossa tehtävää edunvalvontaa voidaan suunnata tavoiteltuun suuntaan.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että **Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat muutokset Lapin liiton toimintaan Kolarctic** ja muissakin hankkeissa pitäisi kertoa selkeämmin ja ymmärrettävästi. Myöskin tehdyt toimenpiteet ja niiden vaikutukset olisi syytä avata tarkemmin. Kolarctic CBC- 2014-2021 rahoitusohjelman keskeyttämisestä ja uuden, jo valmistellun Interreg NEXT Kolarctic- ohjelman peruuttamisesta ja niiden vaikutuksista Lapin ja Lapin liiton näkökulmasta ja tullaan kertomaan toimintakertomuksessa vuodelta 2023. Vuoden 2023 aikana vaikutukset on avautuneet selkeämmiksi ja niistä voidaan koota tietoa.

Tarkastuslautakunta kysyy huomioissaan, **millä tavalla Lapin liitto osallistuu työntekijöiden saamisessa maakuntaan yhteistyössä kuntien kanssa** ja onko Lapin liitossa suunniteltu tähän liittyen tulevia hankkeita? Lisäksi tarkastuslautakunta kysyy huomioissaan, **millä tavalla Lapin liitto näyttäytyy maakunnan ihmisille** ja voisiko Lapin liitto laajentaa viestintäänsä maakunnan asukkaiden suuntaan.

Lapin liitto on virallinen kuntayhtymä, johon kuuluvat kaikki Lapin 21 kuntaa. Organisaatiomme keskittyy ensisijaisesti tukemaan Lapin kuntia ja niiden tarjoamia palveluita lappilaisten hyvinvoinnin ja alueen elinvoiman edistämiseksi. Kuntien kautta tavoitamme suoraan asukkaat, sillä kunnat ovat suoraan yhteydessä asukkaisiin tarjoamiensa palveluiden kautta. Osa Lapin liiton tehtävistä tavoittaa myös suoraan asukkaat, muun muassa kaavoitukseen liittyvät asiat ja ilmastoviestintäkampanjat.

Lapin liitto on sidosryhmäkyselyn (vuonna 2022) mukaan asiantunteva, luotettava ja hyvin verkostoitunut osaja. Kansainvälinen työ ja EU-rahoitusosaaminen olivat vastaajien mukaan myös kiitettävää tasoa. Maakunnan kehittämisen tasapuolisuus, päätöksenteon selkeys, liiton näkyvyys mediassa sekä edunvalvonnassa onnistuminen koettiin olevan pykälän verran alempana, hyvällä tasolla.

Olemme vastanneet saatuun palautteeseen parantamalla viestintäämme. Olemme muun muassa hankkineet mediaseurannan ja tiedotelähtämisen palvelun sekä jatkaneet mediasuhteisen kehittämistä eri teemoissa. Näkyvyyttä on haettu myös alkamalla tuottaa sisältöä Instagramiin. Myös Lapin liiton hankkeet ovat keskeisessä asemassa asukkaiden suuntaan niiltä osin kuin sisältö on suunnattu kansalaisille. Mahdollinen Lapin EU Direct -palvelu Lapin liittoon vuosille 2024–2025 voi tuoda jonkin verran näkyvyyttä Lapin liitolle lappilaisten suuntaan.

Lapin liiton viestinnän kohderyhmät on määritelty viestinnän linjauksissa seuraavasti: henkilöstö, Lapin kunnat ja kuntien poliittiset päättäjät, media, keskeiset sidosryhmäorganisaatiot (ELY, AVI, TE, ministeriöt ym.), Lapin muut edunvalvojat ja elinkeinoelämä, lappilaiset koulutus-, tutkimus-, kehittämis-, kulttuuri ym. organisaatiot, Suomen päättäjät, muut maakuntien liitot, EU:n päättäjät ja keskeiset toimijat, lappilaiset sekä suuri yleisö valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Toivoisimme voivamme panostaa viestinnässämme enemmän myös suoraan asukkaisiin, mutta valitettavasti nykyisillä resursseillamme tämä ei ole mahdollista nykyistä laajemmin. Teemme kuitenkin parhaamme viestinnän parantamiseksi ja olemme avoimia kehitysehdotuksille.

Tarkastuslautakunta pitää EU-hankerahoitusta merkittävänä ja hyvänä alueen kehittämisen tukena. **Huolena on hankkeiden tulosten ja uusien hyvien käytänteiden mahdollinen hyödyntämättä jättäminen** sekä hankehenkilöstön suuri vaihtuvuus. Hankerahoitus, kuten kaikki julkinen rahoitus edellyttää vastuullista toimintaa ja avointa tiedottamista. Hankerahoitusten havainnollistamiseen voisi käyttää esimerkiksi piirakkakuviota, joista näkee selkeämmin, mihin rahoitus on kohdennettu. Graafinen ilmaisu helpottaisi hahmottamaan, miten hankkeen rahoitus on käytetty.

Lapin liitto toimii Euroopan aluekehitysrahaston ja Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston välittävänä viranomaisena rahoittaen lappilaisten sidosryhmien (kunnat, elinkeinoyhtiöt, ammattikorkeakoulu, yliopisto jne) kehittämishankkeita. Hankkeet raportoivat rahoituksen käytöstä ja tuloksista rahoittajalle järjestelmän kautta. Tässä prosessissa Lapin liitolla rahoittajana on tieto siitä, että rahoitus on käytetty suunnitelman mukaisesti toimiin ja että suunnitellut tulokset on saavutettu. Tästä rahoitustehtävästä on mahdollista tehdä piirakka- ja muita kaavioita ja saada niihin näkyviin esimerkiksi se, mille toimialoille rahoitusta on ohjattu ja mitkä organisaatiot ovat rahoituksia saaneet. Sen sijaan on vaikeampaa rahoittajan näkökulmasta raportoida siitä, minkälaisia toimia on toteutettu, muuten kuin yleisellä tasolla.

Lapin liitto toimii aktiivisesti myös hankkeiden toteuttajana. Lapin liiton toteuttamien hankkeiden tuloksista ja toimenpiteistä voidaan koota tarkempaa tietoa sekä hallitukselle että tarkastuslautakunnalle ja myös julkisesti jaettavaksi.

Tarkastuslautakunta kysyy myös huomioissaan, **miten järjestöjen ym. lausunnot kaavoituksessa huomioidaan ja taataan, että kaikki eri kannat huomioidaan samanarvoisesti?** Maakuntakaavoituksessa palautetta voi antaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta vireille tulosta ehdotusvaiheeseen, mielipiteen kaavan valmisteluvaiheessa ja muistutuksen kaavan ehdotusvaiheessa. Kaikkiin näissä vaiheissa tullessiin palautteisiin annetaan kirjallinen ja perusteltu vastine. Vastineet valmistellaan liiton virastossa ja käsitellään maakuntakaavan ohjausryhmässä, jonka jälkeen vastineet hyväksyy liiton hallitus. Vastineet lähetetään palautteen antajalle tiedoksi. Lisäksi kaikki saadut palautteet ovat nähtävillä Lapin liiton kotisivuilla (maakuntakaavoituksen sivuilla). Lisäksi järjestöjen kanssa pidetään sidosryhmäneuvotteluita.

Saatu palaute ja niiden vastineet ovat julkisesti saatavilla. Maakuntakaavassa yhteensovitetään keskenään ristiriitaisiakin tavoitteita, joten kaikkia palautetta ei voida suoraan huomioida. Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessaan todennut, että **vaelluskalatyöryhmän jäsenistön monipuolisuuden olisi syytä kiinnittää huomiota**. Lisäksi tarkastuslautakunta toivoo aktiivisempaa otetta vaelluskalatyöryhmän toiminnan tiedottamisessa.

Vaelluskalatyöryhmän kokoonpano perustuu vaelluskalatyöryhmän työn alkaessa solmittuun sopimukseen, jossa kokoonpanoksi on linjattu viranomaiset ja vesialueiden omistajat. Lapin liitto ei voi muuttaa kokoonpanoa omalla päätöksellään, vaan se edellyttäisi sopimuksen avaamista.

Vaelluskalatyöstä tiedotetaan Lapin liiton uutiskirjeissä ja kanavissa säännöllisesti.

Vaelluskalatyöryhmä kiertää nykyään Lapin kuntia säännöllisesti, tänä vuonna olemme kiertäneet Itä-Lapissa, Tunturi-Lapissa ja Meri-Lapissa ja käymme vielä useissa kohteissa. kenttäpäiviä toteutetaan keväisin säännöllisesti, toteutetaan kaikille avoin seminaari kahden vuoden välein, viimeksi vuonna 2022 Rovaniemellä.

